

اصولی این جنگ را می توان چنین خلاصه کرد:

۱. نیروی هوایی اگر چه تأثیر مهمی در این جنگ داشت، اما آن گونه که کمیّت و کیفیت سلاح های دو طرف امکان می داد، این نیرو تأثیر استراتژیک و تاکتیکی عمده ای نداشت.
۲. هیچ یک از دو کشور ایران و عراق قادر به استفاده مؤثر از سیستم های کنترل و هشدار هوایی، تجهیزات فرماندهی، کنترل، ارتباطات و اطلاعات و موشک های سنگین و نیمه سنگین هوا به زمین نبودند. هر دو کشور مجبور شدند به سیستم های با برد کوتاه اتکا کنند که این مسئله تا حدی به دلیل مشکلات طرح ریزی و نبودن پوشش در ارتفاع کم و نیز عمدتاً به سبب مسائل مربوط به انتقال تکنولوژی بود.
۳. ایران و عراق از سلاح های ضد هوایی برای پدافند نقطه ای، پوشش منطقه ای و نیز به عنوان سلاح ضد نیروهای انسانی استفاده فراوانی کردند. این الگو در نیروهای نظامی جهان سوم فراگیر بود.
۴. دو کشور ایران و عراق از سلاح های زمین به هوای سبک و قابل حمل به وسیله انسان استفاده وسیعی کردند، خصوصاً عراق به جای سیستم های نیمه سنگین و سنگین بیشتر به موشک های سبک زمین به هوا اتکا داشت. زیرا بکارگیری سیستم های سبک آسان تر بود و نیازی به تجهیزات پیچیده کنترل هوایی، هشدار دهنده و مدیریت جنگ نداشت.
۵. جنگ هوا به هوا به شدت تحت تأثیر تکنولوژی بود، اما عامل اصلی باز هم انتقال تکنولوژی و خصوصاً دسترسی دو طرف به پشتیبانی و تأمین منابع خارجی بود.
۶. عوامل متعددی قابلیت هواپیماهای بال ثابت را در تأمین پشتیبانی هوایی نزدیک و مؤثر به شدت محدود کرد، هر چند هلی کوپترها تا حد عمده ای موفق تر بودند. عوامل محدود کننده اصلی عبارت بودند از: ترکیب اهداف، گستردگی بسیار منطقه عملیاتی و سلاح های ضد هوایی، پدافند نقطه ای، مشکلات انتقال تکنولوژی، کنترل و فرماندهی و مدیریت جنگ.

کامل سپاه از جهت تجهیزات و آرایش جنگی و فنون دریایی، زمینی، هوایی امکان پذیر نیست، شما مأموریت دارید هر چه سریعتر سپاه پاسداران را مجهز به نیروهای زمینی، هوایی، دریایی قوی نمایید، تا در موارد لازم با همکاری و هماهنگی ارتش جمهوری اسلامی ایران از مرزهای زمینی، دریایی و هوایی حفاظت نمایند.»^۱

همان طور که اشاره شد، اگر چه شکل گیری نیروی هوایی سپاه را در اواسط جنگ می توان معلول تمایل سپاه به رشد تشکیلاتی خود دانست و آن را حرکتی در راستای توسعه نهادمندی آن ارزیابی کرد اما بی تردید صدور فرمان امام (ره) یکی از مهمترین مراحل رشد و گسترش این نیرو در سپاه بود. در حقیقت تنها پس از این فرمان بود که این نیرو در سپاه، مستقل و نهادینه شد. تلاش برای نهادمندی سپاه نه تنها تأثیر مستقیمی بر تحولات جنگ داشت، بلکه باعث گسترش اهداف و کارکردهای این نهاد در استراتژی های دفاعی و امنیتی کشور در مراحل بعدی نیز می شد. البته تلاش و اراده برای توسعه نهادمند سپاه تا حدود فراوانی نیز از نقش بی بدیل سپاه در مراحل مختلف جنگ و موفقیت های به دست آمده توسط این نهاد متأثر بود. به عبارت دیگر می توان به یک رابطه دو طرفه میان کارکردهای سپاه در جنگ و نهادمندی های انجام گرفته در آن اشاره کرد. هر کدام از این دو عامل تأثیر مستقیمی بر ایجاد و گسترش یکدیگر داشته اند. برآیند این تعامل تکامل گرایانه، گسترش اهداف و وظایف از یک سو و توسعه سازمانی سپاه از سوی دیگر بود.

برای تبیین شکل گیری نیروی هوایی سپاه ابتدا باید به ویژگی های جنگ تحمیلی در نبرد هوایی و موشکی به صورت کلی و تحلیل عمومی این بعد از جنگ پرداخت. هشت سال جنگ تحمیلی، طیف گسترده ای از کاربرد سیستم های دفاع هوایی، هلی کوپتر و سیستم های موشکی را شامل می شد. این جنگ در دوران جدید، اولین جنگی بود که در آن از سلاح های شیمیایی به طور گسترده استفاده شد. با وجود این، طرفین جنگ بنا به دلایل متفاوت، استراتژی و تاکتیک پیشرفته ای برای کاربرد مؤثر تکنولوژی موجود، تبدیل آن به یک نیروی رزمی کارآمد و اعمال کنترل و فرماندهی مؤثر نداشتند. یکی از محققان نظامی معتقد است که درس ها و نکات

۱. صحیفه امام، جلد ۱۹، ص ۳۸۶

۷. عملیات های ره گیری نیروهای زمینی و بمباران استراتژیک از موفقیت نسبی برخوردار بود. مأموریت های ره گیری مشکلاتی داشت همانند آنچه پرواز در پشتیبانی هوایی نزدیک با آن دست به گریبان بود. مشکلات بمباران استراتژیک در زمینه برد و ظرفیت حمل بار هواپیماها بود. در هر حال، مسائل اصلی ماهیت سیاسی داشتند و نتیجه ناتوانی در به کار گرفتن منابع کافی علیه اهداف خاص در کنار ضرورت دادن حملات بزرگ و مستمر برای نیل به پیروزی بودند.

۸. استفاده عراق از جنگ افزارهای شیمیایی در سال آخر جنگ از لحاظ نظامی و سیاسی به یک ابزار بسیار موثر در جنگ تبدیل شد و در نتیجه، سوابق مهمی را برای آینده بر جای نهاد.

با درک این نکات تا حدودی می توان نتیجه گرفت که اگرچه جنگ تحمیلی دارای ماهیت زمینی بود اما نبرد هوایی به عنوان یک نقطه قوت یا نقطه ضعف می توانست در مواقع حساس، کل جنگ را تحت الشعاع خود قرار دهد. شاید عنایت به همین نکته ظریف بود که پس از فرمان حضرت امام، فرماندهی سپاه را بر آن داشت تا سپاه را به عنوان یک سازمان رزم مستقل با هویتی بی نیاز از سازمان رزمی دیگر تعریف کند و برای این مهم با جدیت

به سمت تشکیل نیروهای سه گانه سوق داد. در زمینه نیروی هوایی این تصور وجود داشت که، تکنولوژی موجود کشور، فاصله زیادی با تکنولوژی روز دنیا دارد لذا رسیدن به خودکفایی، حداقل در کوتاه مدت شعاری ناممکن بود. از سوی دیگر عدم استفاده از این تکنولوژی نیز ناممکن بود. لذا این اعتقاد در میان فرماندهان نیروی هوایی سپاه بوجود آمد که با ترکیب نقش انسان و تکنولوژی، به نتایج قابل قبولی برسند. در واقع این طور تصور می شد که همانند نیروی زمینی، در نیروی هوایی نیز باید انسان تعیین کننده باشد و تکیه اساسی بر توانمندی های ایمانی، اعتقادی و فکری انسان باشد نه ابزار. لذا تصور می شد با توجه به تجربه علمی و فنی اندکی که وجود داشت، می توان بر سیستم های پیچیده فائق آمد. در کنار این اصل، استراتژی انبوه سازی نیز مورد توجه قرار داشت. بر اساس این استراتژی باید عناصر و انسان های زیادی را در صحنه های نبرد وارد نمود. این دو مبنا می توانست این نیرو را به سمت ساخت و تولید نیز رهنمون سازد. در زمان جنگ، برنامه نیروی هوایی سپاه این اصل بود که حداقل بتواند پاسخگوی نیازمندی های جنگ باشد. طبق تحلیل جانشین فرمانده وقت نیروی هوایی سپاه پاسداران انقلاب اسلامی در سال ۱۳۶۶، پس از یک سال و نیم از عمر تشکیل نیروی

۸. ایجاد سیستم الکترونیکی مناسب جهت جمع آوری اطلاعات الکترونیکی و انجام جنگ الکترونیکی؛
۹. تجهیز، سازماندهی، آموزش و گسترش سیستم های الکترونیک سپاه پاسداران؛
۱۰. کمک به ملل مستضعف جهان در امور پشتیبانی و آموزش هوایی بنا به دستور؛
۱۱. تحقیق و پژوهش پیرامون بکارگیری بهترین تجهیزات و ابتکارات و خلاقیت در امور تاکتیکی و تکنیکی برای ایجاد و حفظ برتری هوایی جمهوری اسلامی ایران؛
۱۲. ایجاد مراکز تحقیقاتی جهت همکاری و ارتباط نزدیک با مراکز صنعتی سپاه و کشور در دستیابی به خودکفایی؛
۱۳. جذب و آموزش و تربیت نیروی انسانی مورد نیاز؛
۱۴. انجام عملیات امداد هوایی در هنگام بروز بلایا و حوادث بنا به دستور؛
۱۵. همکاری با ارتش جمهوری اسلامی ایران جهت تقویت بنیه دفاعی هوایی کشور در ابعاد مختلف؛
۱۶. انجام عملیات هوایی علیه عواملی که با توسل به قوه قهریه در صدد براندازی و نفی حاکمیت جمهوری اسلامی باشند؛
۱۷. تعمیر و نگهداری تجهیزات مورد استفاده در نیروی هوایی در حدی که به عهده نیرو گذاشته شده است؛
- و
۱۸. تأمین حفاظت فیزیکی تأسیسات و تجهیزات و مراکز نیروی هوایی.
- آنچه در ادامه خواهد آمد تعدادی از اسناد موجود در مرکز اسناد و تحقیقات دفاع مقدس است که مربوط به نیروی هوایی سپاه می باشد. ناگفته پیداست که اولاً اشاره به این چند سند محدود و نمونه، به هیچ وجه نمی تواند بازگوکننده تمام تلاش ها و مجاهدت های خالصانه ای باشد که دست اندرکاران و فرماندهان نیروی هوایی سپاه در دوران دفاع مقدس متحمل شدند و ثانیاً اشاره و تأکید بر فعالیت و عملکرد نیروی هوایی سپاه، به هیچ وجه نافی نقش ارزنده و غیر قابل انکار نیروی هوایی ارتش جمهوری اسلامی در دوران دفاع مقدس نمی باشد.

هوایی سپاه، این نیرو توانسته بود پیشرفت بسیاری داشته باشد. از جمله آنکه، موفق به تشکیل آموزشگاه موشکی زمین به هوا شد. در این فاصله کم، دو دوره از متخصصین موشکی آموزشگاه یادشده فارغ التحصیل شده بودند. تعدادی از واحدهای پدافندی سپاه در شهرهای مورد تهاجم مستقر شده بودند (از جمله نتایج این امر در آن زمان سقوط میگ ۲۵ عراق در اصفهان بود)؛ آموزشگاه های مختلف موشکی زمین به زمین، توپخانه ضد هوایی سپاه، خلبانی سپاه، خلبانی هلیکوپتری سپاه و زبان در این فاصله راه اندازی شدند. ضمن اینکه این نیرو موفق شده بود، موشک های فراوانی را که از رده خارج شده بودند، تعمیر و آماده بهره برداری نماید.

طبق اسناد موجود، طراحان و دست اندرکاران وقت سپاه، اهداف و مأموریت هایی را به شرح زیر برای نیروی هوایی سپاه پیش بینی کرده بودند:

اهداف

تحقق آرمان های الهی و گسترش حاکمیت قانون خدا طبق قوانین جمهوری اسلامی و ایجاد خوف در دل دشمنان و نگرهبانی مستمر از انقلاب اسلامی و دستاوردهای آن از طریق حفاظت از مرزهای هوایی و آسمان جمهوری اسلامی و کنترل فعالیت هوایی دشمن.

مأموریت ها

- حفاظت مستمر از مرزهای هوایی و آسمان جمهوری اسلامی ایران؛
- کنترل فعالیت های هوایی در حد توان؛
- تأمین پدافند هوایی کشور جمهوری اسلامی ایران، هماهنگی، کنترل و هدایت کلی پدافند هوایی کشور؛
- انهدام هدف های نظامی و تأسیسات دشمن و انجام عملیات مقابله به مثل از طریق حملات هوایی و موشکی بنا به دستور؛
- پشتیبانی عملیاتی از نیروهای سپاه و سایر نیروهای نظامی و انتظامی کشور؛
- انجام عملیات های ترابری هوایی و شناسایی هوایی؛
- تشکیل، تجهیز، سازماندهی و گسترش یگان های هوایی، هلیکوپتری و موشکی سپاه پاسداران؛

◀ سند شماره ۱*

از: فرماندهی کل سپاه پاسداران تاریخ: ۶۵/۴/۸

به: فرماندهی نیروی هوایی سپاه

بدین وسیله مأموریت های زیر به جنابعالی ابلاغ می گردد، امید است انشاء... تعالی عمل به این مأموریت ها، تمرینی جهت کسب آمادگی های لازم در عملیات های گسترده آتی برای خود فرماندهان و پرسنل تحت امر باشد.

۱. بکارگیری تمام امکانات پدافند هوایی سپاه برای برقراری تأمین هوایی تا سرحد توان،

۲. ترابری هوایی (هلی کوپتری) فرماندهان و مسئولین از منطقه به ایلام و باختران، دهلران و دزفول و اهواز و بالعکس،

۳. ترابری هوایی (هوایمایی) از باختران و دزفول به تهران و بالعکس،

۴. همکاری و هماهنگی با نیروی هوایی ارتش در مورد برقراری سیستم موشکی هاگ،

۵. همکاری و هماهنگی با هوانیروز در مورد برقراری ترابری هوایی (هلی کوپتری) اعم از فرماندهان، مجروحین، مهمات و سایر پشتیبانی ها،

۶. همکاری و هماهنگی با هوانیروز در زمینه پشتیبانی آتش نزدیک و سایر مأموریت های هوانیروز

۷. نظارت و کنترل به منظور رعایت دقیق پدافند غیرعامل برای کلیه نیروهای رزمنده در منطقه عملیاتی مهران،
۸. قرارگاه خود را تا فردا صبح ساعت ۶ تشکیل و اعلام آمادگی نمایید.

۹. هماهنگی های لازم را در مورد تشکیل قرارگاه عملیاتی مشترک هوایی (رعد) بانهاجا به عمل آورید.

فرماندهی کل سپاه پاسداران

محسن رضائی

◀ سند شماره ۲

فرماندهی محترم کل سپاه پاسداران انقلاب اسلامی

تاریخ: ۱۳۶۵/۶/۲۵

سلام علیکم؛

اخیراً و به دنبال حملات وحشیانه رژیم بعثی عراق به مراکز اقتصادی و نظامی جمهوری اسلامی لزوم بازنگری

* اسناد موجود در آرشیو مرکز اسناد و تحقیقات دفاع مقدس

و انجام پیش بینی های لازم جهت جلوگیری از وارد شدن ضربات جبران ناپذیر به مراکز سپاه در زمینه وضعیت دفاع هوایی امری جدی و حتمی می باشد.

در حال حاضر در یک جمع بندی عمومی می توان ادعا کرد که مراکز سپاه، جز در موارد محدود (مناطق عملیاتی و دیگر، آن هم مناطقی که مستقیماً درگیر جنگ هستند) آن هم با کیفیتی بسیار نازل و ناچیز، از پدافند هوایی برخوردار نمی باشد.

یگان های رزمی تحت پوشش سپاه هم وضعیت مشابهی دارند و سقف سازمانی یگان ها از وضعیت عادی و حالت بهره دهی کامل بهره مند نیستند.

حساس ترین مراکز لجستیکی سپاه (انبارهای میثم انبارهای قمشه آزمون و ...)، اصلی ترین مراکز ستادی (ستاد مرکزی سپاه ستادهای نیروهای سه گانه سپاه)، مراکز لجستیکی نیروی هوایی (با توجه به حجم امکانات موشکی موجود در آنها) و حتی سایت های موشکی فعال نیروی هوایی، از پدافند بی بهره اند. همچنین مراکز مأموریتی سپاه (که مأموریت پدافندی آنها به عهده سپاه یا مشترکاً به عهده سپاه و ارتش می باشد) مانند (بیت حضرت امام، مقر مطهری قم، مخابرات تهران و ...) همین حالت عمومی را دارا می باشند.

حملات آخر هوایمهای دشمن بعثی و موفقیت عموم حملات قدرت عمل و مانور دشمن در سایه برخورداری از امکانات هوایی مدرن و مجهز و عدم وجود سدهای عظیم و کارآمد پدافند هوایی از طرف ما را به اثبات می رساند. طبعاً با هیچ منطقی نمی توان گفت دشمن از مراکز ستادی لجستیکی و عملیاتی سپاه و ارتش و خصوصاً سپاه غافل است و تهاجمی از طرف دشمن بعثی به این مراکز صورت نخواهد گرفت. طبعاً ارتش جمهوری اسلامی به دلیل قدمت و رشد دقیق سازمانی و پذیرش مأموریت در حد سازمان، در حال حاضر به اندازه لازم از مراکز تابعه خود پدافند می نماید (در مقام ارزیابی کیفیت و کارائی آن نیستیم) اما سپاه به دلیل درگیری در جنگ و پذیرش مأموریت های فوق العاده و سنگین و عدم داشتن سازمان های مأموریتی با سقف تجهیزات و امکانات کامل، تاکنون نتوانسته وضعیت پدافندی مناسبی را برای مراکز تابعه خود فراهم نماید.

پشتیبانی) سپاه تشکیل شود که باید امکانات توپخانه ای آن (ترکیب ۳۷۲۳ و ۵۷ میلیمتری و ...) تهیه شود و بایستی پدافند کل کشور در این رابطه کاملاً توجیه شود.

ثانیاً: توپ‌هایی با برد متوسط و همچنین سیستم‌های موشکی با برد متوسط (مانند اورلیکن یا اسکای گارد به همراه موشک‌های مربوطه با موشک مناسب جایگزین رایپر و ...) برای تکمیل مجموعه پدافندی، تهیه شود.

ثالثاً: سیستم‌های موجود (تهیه شده) HQ-2 (F, J) بایستی سریعاً تکمیل شود. با توجه به نداشتن رادار جستجو و کند و کم تحرک بودن سیستم کد، بایستی سیستم خبررسانی دقیقی برای آن پیش بینی شود.

انتظار دارد فرماندهی محترم کل سپاه در رابطه با پی‌گیری موارد فوق از طریق مبادی ذی ربط اقدام نموده و رهنمودهای لازم جهت برخورد و پی‌گیری با موارد مربوطه را به نیروی هوایی سپاه ارائه فرمایند.

فرمانده نیروی هوایی

سپاه پاسداران انقلاب اسلامی

◀ سند شماره ۳

از: فرماندهی نیروی زمینی

به: گیرندگان زیر

موضوع: معرفی تاریخ: ۱۳۶۵/۹/۲۳

بدینوسیله به منظور هماهنگ نمودن کلیه فعالیت‌های هوایی اعم از پدافند، هوانیروز، پشتیبانی هوایی و ... و هماهنگ نمودن آنها با مراجع ذیربط، قرارگاه صاعقه به فرماندهی فرمانده نیروی هوایی سپاه تشکیل و اعلام آمادگی عملیاتی می‌نماید.

ضروری است کلیه برادران همکاری‌های لازم را جهت انجام مأموریت‌های این قرارگاه مبذول دارند.

والسلام

فرمانده نیروی زمینی سپاه

گیرندگان:

۱. کلیه معاونت‌ها و مدیریت‌ها و فرماندهی

۲. سپاه‌های اول و دوم و سوم و قرارگاه

۳. قرارگاه صاعقه جهت اطلاع

البته داشتن سیستم کامل خبرگیری و خبررسانی (رادار) و تحت پوشش متمرکز قرار دادن کلیه یگان‌های و نهایتاً فرماندهی‌های مراکز و آتشبارهای توپ‌های پدافندی در جای خود قابل طرح و از تعیین کنندگی کاملی برخوردار می‌باشد.

در اینجا، فرماندهی نیروی هوایی وظیفه سازمانی و الهی خود می‌داند، با توجه به موارد فوق‌الذکر، توجه فرماندهی محترم کل سپاه را به موارد ذیل جلب نموده و پیشنهادات خود را در رابطه با رفع این نقیصه خطرناک و جهت پیش‌گیری از موارد احتمالی به اطلاع آن فرماندهی محترم برساند. امید است با توجه به عنایات خداوند تبارک و تعالی و توجه کلیه مسئولین امر و شخص فرماندهی کل، در این زمینه اقدامات جدی صورت پذیرد.

۱. سپاه دارای هیچگونه سیستم دریافت خبر و خبررسانی نمی‌باشد لذا پیشنهاد می‌شود:

اولاً: در حال حاضر با توجه به زمان بردن تهیه، آموزش و بکارگیری یک سیستم کامل راداری جهت خبرگیری و خبررسانی و تحت پوشش قرارگرفتن مراکز و سیستم‌های پدافندی در کلیه مراکز راداری و خصوصاً کانون پست‌های نیروی هوایی ارتش جمهوری اسلامی دارای نماینده باشد و از طریق این شبکه نمایندگان یا ایجاد ارتباط مستقیم با مراکز پدافندی، نقیصه فعلی را جبران نماید.

ثانیاً: نیروی هوایی بررسی‌های لازم بر روی سیستم‌های راداری موجود جهان را به عمل آورده و با توجه به سیاست‌های عمومی دفاعی جمهوری اسلامی و با نظر مستقیم امام «مدظله العالی» اقدام به تهیه سیستم مناسب براساس یکی از دو حالت زیر بنماید:

الف: تکمیل شبکه راداری موجود مملکت:

ب: تهیه یک سیستم کامل در کنار شبکه فعلی نیروی هوایی ارتش

۲. سپاه در حال حاضر دارای مجموعه سیستم پدافندی کامل نمی‌باشد، در این رابطه پیشنهاد می‌شود:

اولاً: ۴ تیپ کامل ارتفاع پست جهت تحت پوشش قرار دادن (پوشش عمومی و منطقه‌ای) مراکز (ستادی عملیاتی

◀ سند شماره ۴

فرماندهی نیروی هوایی سپاه پاسداران انقلاب اسلامی
تاریخ: ۱۳۶۵/۱۲/۱۲
سلام علیکم

با توجه به پیشنهاد ستاد پدافند کل کشور و نظریه سپاه
کشوری و همچنین در نظر گرفتن حساسیت های دشمن
نسبت به برخی شهرها، لازم است توپ های زیر را در
قالب گردان های فجر سازماندهی و سریعاً گسترش دهید:

نام استان	شهرهای پیشنهادی	تعداد قبضه
مرکزی	قم	۳ قبضه
	کاشان	۳ قبضه
	خمین	۳ قبضه
	محلات	۲ قبضه
	تفرش	۲ قبضه
آ- شرقی	میانه	۲ قبضه
آ- غربی	میاندوآب	۲ قبضه
	ارومیه	۴ قبضه
	مراغه	۲ قبضه
تهران	مقر شهید مطهری	۲ قبضه
لرستان	کوهدشت	۲ قبضه
	پلدختر	۲ قبضه
	خرم آباد	۲ قبضه
	الیگودرز	۲ قبضه
	درود	۲ قبضه
	ایذه	۲ قبضه
همدان	تویسرکان	۲ قبضه
	ملایر	۲ قبضه

و من...التوفیق و علیه التکلان
فرماندهی کل سپاه پاسداران انقلاب اسلامی
محسن رضائی
رونوشت: رئیس ستاد مرکزی سپاه کشوری

◀ سند شماره ۵

فرماندهی محترم کل سپاه پاسداران انقلاب اسلامی؛ برادر
رضائی
تاریخ: ۶۶/۶/۲۵
سلام علیکم؛

احتراماً گزارش اجمالی وضعیت نیرو در یک سال گذشته
در چهار زمینه: الف: سازمان و تشکیلات، ب: عملیات، ج:
امکانات، د: کارهای تحقیقاتی، را به اطلاع می رساند.

الف: سازمان و تشکیلات

پس از ابلاغ حکم جناب عالی به اینجانب ضمن تشکیل
کمیته کاری، پیش نویس تشکیلات و سیاست های کلی
نیرو تهیه و نهایتاً به تصویب جناب عالی رسید و براساس
مراکز مشروحه زیر ایجاد و راه اندازی شد:

۱. ایجاد و عملیاتی کردن پایگاه موشکی شهدای رعد به
میزان ۱۰۰٪،
۲. ایجاد و عملیاتی کردن پایگاه موشکی شهدای خیبر به
میزان ۸۰٪،
۳. ایجاد فرماندهی هلی کوپتری در جنوب،
۴. تشکیل تیپ پدافندی ارتفاع پست به میزان ۵۰٪،
۵. تشکیل پایگاه هوایی تهران،
۶. تشکیل پایگاه هوایی اصفهان،
۷. ایجاد فرماندهی پهباد و تشکیل و عملیاتی کردن ۳ تیم
شناسایی به میزان ۱۰۰٪،
۸. ایجاد آموزشگاه پدافند موشکی به میزان ۸۰٪،
۹. ایجاد آموزشگاه خلبانی هلی کوپتر به ظرفیت ۱۰ نفر،
۱۰. ایجاد آموزشگاه های زبان، فنی و نظامی عمومی،
۱۱. ایجاد و راه اندازی مرکز پشتیبانی نیرو،
۱۲. ایجاد بخش تحقیقات فنی نیرو در جهت پژوهش های
موشکی و کاربردی اصلاح تجهیزات نیرو،
۱۳. اقدام به تشکیل تیپ جدید موشکی زمین به زمین به
میزان ۱۰٪،
لازم به ذکر است تعداد پرسنل نیرو هم اکنون به شرح
زیر می باشد:
- پاسدار ۷۷۰ نفر (۱۶۰ نفر آنها مأمور می باشند)،
- مشمول ۱۰۸۰ نفر،
- قراردادی ۵۰ نفر،

۳. تعداد ..... پرواز هلی کوپتر در مناطق عملیاتی (مجموعاً ..... ساعت پروازی).
۴. تعداد ..... سورتی پرواز هواپیما جهت جابجایی مسئولین سپاه و در سطح مملکت (مجموعاً .....).
۵. شرکت پدافند نیرو در عملیات های کربلای یک و سه در جهت راه اندازی سایت های موشکی.

ج: امکانات موجود نیرو در حال حاضر به شرح زیر می باشد:

۱. محل های نیرو به شرح زیر است:
پایگاه تهران، پایگاه اصفهان، پایگاه موشکی شهدای رعد، پایگاه موشکی شهدای خیبر، محل پادگان گرمدره، ستاد فعلی نیرو در خیابان پاسداران، تهیه زمینی در فرودگاه های مهرآباد، اهواز و باختران. اقدام به تهیه زمین در بیش از ۱۵ نقطه از کشور جهت پیش بینی پایگاه ها و سایت های آینده.
۲. تعداد پرنده های موجود:
هواپیماهای بدون سرنشین تلاش (۱) ۲۵ فروند.
۳. دو سکوی موشک زمین به زمین اسکاد بی
۴. یک سایت موشکی سام (۲) ضد هوایی
۵. ۶ سایت موشکی HQ2 ضد هوایی
کارهای فنی و تحقیقاتی انجام شده:

پرسنل فوق در رده های ذیل مشغول می باشند:
خلبان هواپیما ۳۰ نفر، خلبان هلی کوپتر ۵ نفر، فنی هواپیما و هلی کوپتر ۵۳ نفر، موشکی زمین به زمین ۱۵ نفر، موشکی زمینی به هوا ۸۰ نفر، دانشجوی موشکی ۴۳ نفر، دانشجوی خلبانی هلی کوپتر ۱۹ نفر، دانشجوی خلبان هواپیما ۱۲ نفر، دانشجوی فنی هواپیما و هلی کوپتر ۶۵ نفر، فنی مهندسی ستاد ۶۰ نفر.

پرسنل فوق شامل ۳ نفر فوق لیسانس مهندسی، ۵۰ نفر مهندسی و ۴۵ نفر (۲ نفر لیسانس) دانشجوی مهندسی و مابقی عمدتاً فوق دیپلم و دیپلم هستند.

ب: عملیات

عملیات های انجام شده طی یک سال گذشته به شرح زیر بوده است.

۱. پرتاب ۴ فروند موشک زمین به زمین به سمت تأسیسات نفتی کرکوک، پالایشگاه الدوره و ساختمان استخبارات عراق.
۲. انجام ۱۰۰ سورتی پرواز شناسایی توسط تیم های عملیاتی پمپاد که مجموعاً ۲۷۰ کیلومتر طول جبهه های نبرد حق علیه باطل را به عمق ۵ کیلومتر عکس برداری نموده است. (۱۱۴۰ کیلومتر مربع و ۸۶۵۰ قطعه عکس).

به پیوست طرح سازمان یک تیم رعد (شاهد) جهت اطلاع و تأمین نیرو و امکانات عمومی، مکانی و بودجه ابلاغ می‌گردد.

نظر به آمادگی یگان پهباد نیروی هوایی جهت آموزش نیروها و واگذاری امکانات تخصصی و سازماندهی تیم مذکور، لازم است سریعاً نسبت به تأمین اقلام ذکر شده در فوق که مشروح آنها در پیوست آمده است اقدام گردد.

فرماندهی نیروی زمینی سپاه علی شمخانی

رونوشت:

یگان بمباد نیروی هوایی جهت اطلاع و اقدام به شرح پیوست

با توجه به مأموریت سپاهها و ضرورت تأمین نیازهای اطلاعاتی، یک تیم کامل رعد (شاهد) به طور سازمانی به تشکیلات فرمانده اطلاعات اضافه می‌گردد:

الف) سازمان نیرو:

الف ۱) ۲ نفر خلبان

الف ۲) ۲ نفر کمک خلبان

الف ۳) ۲ نفر مخابرات و لانچر

الف ۴) ۱ نفر نیروی عکاس

الف ۵) مشخصات نیرو:

۱. خلبان: دیپلم ریاضی با سطح معلومات فنی یا هنرستان، آشنایی با زبان انگلیسی.

۲. کمک خلبان: دیپلم ریاضی یا هنرستان و آشنایی به زبان انگلیسی.

۳. مخابرات و لانچر: دیپلم هنرستان و رشته الکترونیک یا برق و آشنایی به زبان انگلیسی.

۴. عکاس: دیپلم حتی الامکان دارای زمینه بوده و کار کرده باشد.

۵. شرایط عمومی: با هوش و دارای سابقه کار عملیاتی و اطلاعاتی علاقمند به کار بلندمدت کار کند.

ب) امکانات و اقدام تخصصی:

ب ۱) شاهد برای هر تیم ۵ فروند به همراه قطعات یدکی مورد نیاز،

۱. انجام مطالعات و بررسی های فنی در مورد انواع هواپیماهای توربو جت (pc7, pc9-توکانو...).

۲. ایجاد تیم های تشکیل مراکز تعمیراتی هواپیما، هلی کوپتر و موشک های زمین به هوا،

۳. برقی و باطری کردن توپ های ضد هوایی ۵۷ و طراحی اصلاح سیستم کنترل آتش آن،

۴. کاربردهای ماسوره های رادیویی .....، توپخانه زمین و هوایی و ساخت موشکی موفقیت آمیز نمونه های آن،

۵. مطالعه بنیادی فنی و علمی در سیستم های کنترل و هدایت موشک و بررسی تفصیلی سیستم های موشکی سام ۷، سام ۹، HQ و سام ۲.

فرمانده نیروی هوایی

سپاه پاسداران انقلاب اسلامی

موسی رفان

سند شماره ۶

از: ستاد کل پدافند کشور تاریخ: ۶۶/۷/۱۲

به: فرمانده محترم نیروی هوایی سپاه پاسداران انقلاب اسلامی

موضوع: سایت موشکی

برابر اطلاع، آن نیرو تصمیم به تعویض و جایگزینی سایت موشکی آموزشی تهران با سایت موشکی تبریز را نموده است. دستور فرمائید با توجه به احتمال بروز جنگ شهرها در آینده نزدیک، از جابجایی و تعویض سایت تهران با تبریز خودداری نموده و نسبت به استقرار سایت مزبور در محل تاکتیکی احداث شده (جنوب حکیم آباد) اقدام سریع معمول و نتیجه را به این ستاد اعلام دارند.

مسئول ستاد کل پدافند کشور

دکتر حسن روحانی

سند شماره ۷

به: فرماندهی سپاه های یکم کربلا و دوم نجف معاونت اطلاعات

از: فرماندهی نیروی زمینی سپاه معاونت اطلاعات تاریخ: ۶۶/۱۲/۱۰

موضوع: تیم شاهد

سلام علیکم

۱. یک کلمه ناخوانا

ث ۳) آموزش عناصر تیم های رعد بعهدہ گردان رعد نیروی زمینی می باشد

د) بودجه

تتخواه ماهیانه مبلغ ۲۵۰/۰۰۰ ریال

ملاحظات

هدایت فنی و تخصص تیم ها به عهده گردان رعد نیروی زمینی و تعیین مأموریت های عملیاتی و غیره به عهده سپاه می باشد.

سند شماره ۸

از: ف. پایگاه هوایی اصفهان

به: ف. نیروی هوایی سپاه

گزارش خبری ۱۳۶۵/۷/۴

در مورخه ۶۵/۷/۳ در ساعت ۹:۵۷ دقیقه دو فروند هوایمی متجاوز عراقی به حریم فضایی A اصفهان تجاوز که از قرار معلوم صنایع نظامی اصفهان را مورد حمله هوایی قرار داده در جهت اجرای دستور فرماندهی محترم نیرو برای تهیه گزارش، به صورت غیر مستقیم در ساعت ۱۶/۳۰ جهت کسب اطلاع از چگونگی حمله عازم زرین شهر شده که نتیجه گزارش به صورت فشرده به عرض می رسد.

الف: مشاهدات و گزارش از شهر اصفهان

در ساعت ۹:۵۷ دقیقه از طریق برج پایگاه، اعلام وضعیت قرمز شده و رادیو نیز به پخش آژیر قرمز اقدام نموده است. در ساعت ۱۰:۰۵ دقیقه صدای انفجار نسبتاً شدیدی به گوش رسید که حاکی از شکستن دیوار صوتی بود و ضمناً صدای هیچ گونه شلیک ضد هوایی در سطح استان به گوش نرسیده و تا بعد از ظهر نیز خبرگزاری جمهوری اسلامی قضیه را در حد صدای صوت منعکس می کرد و پس از تماس با ف. پایگاه، ایشان اعلام نمود حمله به صنایع نظامی زرین شهر شده و فقط آشپزخانه صدمه دیده و ۵ نفر نیز مجروح و از ارائه خبر دیگری خودداری نمود.

ب: گزارش از زرین شهر

در ساعت ۱۷:۱۵ دقیقه به مجتمع صنایع نظامی رسیدیم. درب پایگاه توسط فرمانده آنجا به روی مراجعین بسته شده بود.

ب ۲) لانچر برای هر تیم یک عدد که قابل نصب بر روی ماشین و قایق باشد

ب ۳) دستگاه رادیو کنترل برای هر تیم ۴ عدد با دو فرکانس مختلف

ب ۴) قطعات یدکی کنترل رادیو برای هر تیم ۳ سری کامل

ب ۵) قطعات یدکی موتور و بدنه شامل ۳ سری کامل

ب ۶) تایمر برای هر تیم ۲ عدد با شارژر

ب ۷) دوربین از نوع کائن ۴۱ با دوربین مناسبتر که بنا به نوع شاهد مورد نظر در شاهد قرار بگیرد، ۵ عدد

ب ۸) دوربین کائن ۲ عدد کامل با فیلتر مخصوص و درایور

ب ۹) قطعات دوربین ۵ سری کامل

ب ۱۰) وسایل لابراتور یک سری کامل (از لابراتور موجود در واحد استفاده شود)

ب ۱۱) فیلم بر حسب نوع دوربین انواع داروها انواع کاغذها

ت) امکانات عمومی

ت ۱) تویوتا هایس، ۱ دستگاه

ت ۲) وانت لندکروز، ۲ دستگاه

ت ۳) موتور تریل ۲۵۰، ۱ دستگاه

ت ۴) قایق سبک ۱۷ فوت، ۱ فروند

ت ۵) قایق سبک ۲۱ فوت، ۱ فروند

ت ۶) بیسیم پی آر سی ۳، ۷۷ دستگاه

ت ۷) بیسیم دستی کوچک، ۳ دستگاه

ت ۸) دوربین چشمی، ۲ عدد

ت ۹) قطب نما، ۲ عدد

ت ۱۰) کلیه اقلام عمومی توسط سپاه مربوطه تهیه می شود.

ت ۱۱) تأمین کلیه اقلام تخصصی به عهده گردان رعد نیروی زمینی می باشد.

پ) مکان

یک محل سرپوشیده به مساحت ۲۰ متر مربع، تعداد ۲ عدد

اتاق ۴x۵ اداری

ث) آموزش

ث ۱) نیروهای عملیاتی تیم مدت ۲ ماه آموزش مقدماتی و

یک ماه آموزش علمی (کار با وسایل عملیاتی)

ث ۲) آموزش نیروی عکاس به مدت ۷/۵ ماه

۸. در ساعت ۲۳:۳۰ دقیقه شب یکی از بمب‌ها از داخل زمین توسط افراد پ هشتم خارج و توسط یک کامیون به پ هشتم انتقال داده شد
۹. اخیراً نقاط کور رادار در میان بریدگی‌های کوه‌های همجوار توسط افراد ارتشی پوشانده شده که در طول روز آنها حفاظت چشمی می‌نمایند و از قراری که گفته‌اند یک سیستم موشکی اخیراً در کنار ذوب آهن نصب کرده‌اند.
۱۰. مجموعه پدافندی توسط نیروی زمینی و هوایی اداره می‌شود که فرمان آتش از طریق پایگاه هشتم به قرارگاه و از آنجا به صنایع صادر می‌شود و از قرار معلوم سه یگان دیگر (ذوب آهن، نیروگاه فولاد مبارکه) تحت امر این قرارگاه می‌باشند.
۱۱. قرار است ساعت ۲ امروز (۶۵/۷/۳) هیئتی به سرپرستی سرهنگ خضرائی برای بررسی این موضوع وارد اصفهان شود.

ج: نتیجه مشاهدات

- دقت عمل و انتخاب موضع خلبانان هواییمای عراقی بسیار بالا بوده و این یک هشدار نیز می‌باشد.
- اطلاعات دشمن دقیق بوده و شاید کروکی کاملی را در اختیار داشته باشند.
- با توجه به اینکه زمان آژیر رادیو تا زمان انفجار، چند دقیقه فرصت بوده باید آمادگی شلیک ضد هوایی وجود داشته باشد حالا چگونه نتوانسته‌اند هوایما را ساقط نمایند قابل بحث است.

پیشنهادات

- با توجه به این که ذوب آهن و مجتمع فولاد مبارکه و نیروگاه برق و صنایع نظامی تقریباً در یک محدوده مسطح به وسعت تقریبی ۵۰x۵۰ کیلومتر قرار دارند باید فکر اساسی در این زمینه بشود.
- با توجه به این که در حدود ۷۰ درصد محدوده این منطقه از کوه‌های مختلف پوشیده شده است محدود کردن مسیرهای نفوذ، پیچیدگی زیادی ندارد.
- بنابه گفته یکی از برادران عقیدتی سیاسی از قرار معلوم آقای ادیب اخیراً اقدام به استعفا نموده و استعفایش از طرف

- پس از ارتباط غیرمستقیم با چند نفر از برادران عقیدتی - سیاسی و اطلاعات، گزارش‌هایی گرفته شد که ذیلاً به اطلاع می‌رسد (صحت و سقم قضیه به بررسی بیشتری نیاز دارد).
- بنابه اظهار یکی از برادران که شاهد عینی بوده، قبل از حمله و شنیده شدن صدای انفجار، مجتمع به پخش آژیر اقدام ننموده است.
  - دو فروند هوایما در ارتفاع پائین پرواز کرده و خلبان در حال رویت بوده و به صورت موازی و متقابل در حال پرواز بوده‌اند و طی دو مرحله، کارخانجات شیمیایی و تولید فشنگ را مورد حمله قرار داده که از میان ۸ بمب رها شده سه بمب در میان مجتمع کارخانجات شیمیایی که قرار بوده در آینده مواد T.N.T تولید نماید فرود آمده که یکی از آنها منفجر و دو عدد دیگر عمل نکرده است و متأسفانه بمبی که منفجر شده درست در میان دستگاهها فرود آمده و خسارات نسبتاً عمده‌ای به دستگاهها وارد شده است.
  - چهار بمب دیگر روی سالن نهارخوری و انبار جانبی فرود آمده که خوشبختانه به دلیل تعطیل بودن کل صنایع، صدمات جانی به همراه نداشته است و از قرار معلوم، آنها قصد انهدام کارخانه تولید فشنگ توپ ۲۳ را داشته‌اند که در کنار نهارخوری قرار دارد و اشتباهاً غذاخوری را مورد حمله قرار داده‌اند و هیچ کدام از این سه بمب نیز عمل نکرده است.
  - یک بمب دیگر به شهرک شهید نامجو اصابت کرده که خوشبختانه عمل نکرده است.
- تبصره: کروکی پیوستی وضعیت فرود بمب‌ها و شمای کلی صنایع را نشان داده و در عین حال جهت اصابت بمب که خود مویده جهت حرکت هوایما را نشان می‌دهد و نکته‌ای که قابل توجه است که چگونه یک بمب منفرد در شهرک فرود آمده و بنابه گفته آقایان این بمب بعد از اصابت بمب‌های قبلی رها شده و ممکن است یک هوایما حامل ۵ بمب و دیگری ۳ بمب باشد.
- به علت تعطیل بودن صنایع، خسارت جانی وجود نداشته و تعدادی جراحت سطحی برداشته‌اند.
  - .....
  - چنددی قبل در حدود ۱۵ نفر که به گروه‌کها وابسته بوده‌اند دستگیر شده‌اند.

این زمان فرماندهی پایگاه فرصت را غنیمت شمرده و به طور فشرده با اشاره به فرمان حضرت امام مبنی بر تشکیل نیروهای سه گانه سپاه و اولین سالگرد این پیام و ثمره تلاش مسئولین نیروی زمینی در شروع بکار و فعالیت پایگاه اصفهان در قالب یک مأموریت نوین، توضیحاتی ارائه نمودند که در پایان این توضیحات، وزیر کشور سوال نمودند، پس چرا پرنده های سپاه هنوز مستقر نشده اند که توسط فرماندهی پاسخ داده شد:

نظر به اینکه از زمان تحویل فرودگاه دو ماه و اندی بیش نمی گذرد، در حال حاضر پایگاه آمادگی پذیرش ندارد و در آینده ای نزدیک پس از بازسازی و آمادگی پایگاه، پرنده های مورد نظر مستقر خواهند شد.

بر اساس این خبر، هیئت پس از استراحت به منظور عیادت از جانبازان و مجروحین در نگاهتگاه پایگاه حاضر و سپس در ساعت ۱۷:۳۰ پایگاه را به قصد بازدید از پالایشگاه ترک نمودند.

در پایان این ملاقات آقای ملک مدنی، شهردار اصفهان از فرماندهی پایگاه دعوت نمودند به منظور بازدید از پالایشگاه، هیئت را همراهی نمایند که به این دعوت پاسخ مثبت داده شد و همراه هیئت از موقعیت های مختلف پالایشگاه و نقاط آسیب دیده در اثر بمباران هواپیماهای دشمن بازدید به عمل آمد.

نتیجه مشاهدات از پالایشگاه:

۱. ضعف پدافند به وضوح مشاهده می شود.
۲. به طور چشمگیری مسئولین پالایشگاه با همکاری مسئولین استان پس از اولین بمباران سریعاً نسبت به استتار و سنگر سازی در جهت حفظ دستگاهها اقدام نموده اند.
۳. مسئولین پالایشگاه به منظور حفظ جان پرسنل به احداث سنگرهای ایمنی و پایگاههای بسیار بزرگ اقدام نموده اند.

در پایان، پیشنهاد می شود نیروی هوایی سپاه به منظور پدافند از پالایشگاه که از نظر اقتصادی بسیار مهم به نظر می رسد دخالت و حضور خود را به نمایش بگذارد.

والسلام

ترکان مورد موافقت قرار گرفته، حالا پیشنهاد می شود از آقای ادیب برای همکاری در ستاد نیرو دعوت شود. گروه اعزامی در ساعت ۲۴:۱۵ دقیقه صنایع نظامی را به طرف پایگاه ترک نمودند.

والسلام

ف. پایگاه هوایی اصفهان

علی سهندی، ۶۵/۷/۴

◀ سند شماره ۹

به: فرماندهی محترم نیروی هوایی سپاه

از: ف- پایگاه هوایی اصفهان

موضوع: گزارش خبری

با سلام، احتراماً به پیوست گزارش خبری مربوط به حضور وزیر محترم کشور جناب حجت الاسلام محتشمی در پایگاه و بازدید از پالایشگاه جهت اطلاع ارسال می گردد%

به امید پیروزی رزمندگان

ف. پایگاه هوایی اصفهان

علی سهندی

بسمه تعالی

گزارش خبری:

در ساعت ۶:۱۵ مورخه ۱۳۶۵/۶/۲۹ وزیر محترم کشور جناب حجت الاسلام محتشمی به همراه استاندار و شهردار اصفهان به منظور عزیمت به استان چهار محال بختیاری وارد پایگاه شدند و مورد استقبال فرماندهی و مسئولین پایگاه قرار گرفتند و در این فرصت توسط استاندار اصفهان، برادر سهندی به عنوان فرمانده پایگاه هوایی اصفهان به وزیر کشور معرفی شدند و سپس جناب حجت الاسلام محتشمی و هیئت همراه توسط یک فروند هلی کوپتر ۲۰۵ هوانیروز در ساعت ۶:۳۰ پایگاه را به مقصد شهرستان یاسوج ترک نمودند.

بر اساس این گزارش در ساعت ۱۶:۱۰ بعد از ظهر همان روز، هلی کوپتر حامل وزیر کشور و همراهان در پایگاه به زمین نشست و مورد استقبال استاندار و مسئولین پایگاه قرار گرفته و بنا به دعوت فرماندهی پایگاه، وزیر کشور و هیئت همراه به منظور استراحت به سالن تشریفات هدایت و مورد پذیرایی قرار گرفتند. در